

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik  
minden héten egyszer  
szombaton, egy lven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM  
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó  
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:  
egész évre 1000 K., félévre  
500 K. Egyes szám ára 24 K

## Világi hangok a kálvinista puritán egyszerűségéről.

Ha egy más vallású ember — különösen ha hölgy az illető — bevetődik a mi templomaink valamelyikébe, ritkán fojthatja magába megütközését az istentiszteletre szánt helyiség ridegsége felett s akárhányszor hallhatunk olyanféle nyilatkozatot vendégünktől: hogyan lehet valaki áhítatos ilyen túlegyszerű külső keretek között.

Mi kálvinisták nagyon jól tudjuk, hogy Isten nem néz a külsőségekre, hanem csak a szívet vizsgálja s hogy mint Isten gyermekei nem szorulunk közbenjárókra, ha lelkileg fel tudunk emelkedni Őhozzá. Mindazonáltal úgy gondolom érdemes foglalkozni azzal a kérdéssel, nem hajtjuk-e túl az úgynevezett puritán egyszerűséget s vajjon ez a mi megszokott — sokszor ridegségig és dísz nélkülségig menő — puritán egyszerűségünk szükség-szerű következménye-e annak az isteni parancsolatnak, hogy ne csináljunk magunknak faragott képeket?

Úgy gondolom, nem hitcikkely, hogy templomaink s azok berendezése nélkülözzen minden külsőt és művészi díszet. A heidelbergi kátéban legalább nem találok erre vonatkozólag semmiféle tilalmat. Nem a hitelvek követelménye tehát a protestáns templomoknak — tisztelet a kivételnek — rendszerint túligénytelen volta s viszont az is tagadhatatlan, hogy annak a környezetnek, amelyben istentiszteletünk lefolyik, a mi lelkünkre és kedélyünkre is van bizonyos kihatása s talán része van annak a másvallásúak körében elterjedt téves felfogásnak a kialakulásában is, amely a kálvinistaságot merevséggel, modortalansággal és önző életfelfogással hozza kapcsolatba.

Én a magam részéről nem hiszem, hogy ez a felfogás jogosult volna, mert a valódi keresztyén hitelvek és erkölcsi eszmények átérzésének és követésének egészen mást kell eredményezni, mint amit más vallásúak oly gyakran hibául imputálnak nekünk kálvinistáknak.

A lelki emelkedettség mások megértésére, másokkal való szeretetteljes bánásmódra és önzetlenségre kell hogy neveljen bennünket, nem pedig elbizakodottságra, nyerseségre és kíméletlen önzésre.

S ha mégis sok esetben jogosultnak látszanak azok a szemrehányások, amelyekkel más vallásúak illetnek bennünket, a terhünkre rótt s helytelenül általánosított hibáknak a forrása más tényezőkben s nem a vallási hitelvekben keresendő.

Annai bizonyos, hogy az Istent alázatosságban kell imádnunk, nem szabad öt a magunk részére kisajátítanunk s azt gondolnunk, hogy mert egyházi kötelességeinknek eleget teszünk s nyilvánvaló bűnöktől és bűncselekményektől tartózkodunk, jogunk van fejünket másoknál magasabba tartanunk s kálvinista voltunkra hivatkoznunk olyankor is, amikor ezzel a palásttal nem erényeinket, hanem hibáinkat leplezzük.

Visszatérve igénytelen elmefuttatásom kiinduló pontjára: kálvinista templomaink külső és belső egyszerűségére, anélkül, hogy megszentelt hagyományainktól eltérni óhajtanék s újítóként kívánnék fellépni, csak jelezni óhajtom abbéli szerény véleményemet, hogy a túlzás az egyszerűségben és puritánságban is kerülendő.

Tény, hogy minden ember otthonában az illetőnek egyénisége, belső lelki élete és műveltségi színvonala nyilatkozik meg, úgy, hogy bátran felállíthatjuk azt a tételt: mutasd meg az otthonodat és én megmondom, ki vagy? Mindenki lehetőleg akkép iparkodik saját otthonát kialakítani, hogy az hű tükre legyen saját életfelfogásának, vagyis a maga lelkének.

S ha ez áll magánlakásunkra, áll — némi módosítással — Istennek a házára is. Nem abban az értelemben, mintha Istennek a lényét a templomokból s az istentisztelet külső berendezéséből ismerhetnők fel, mert hiszen Isten lélek s az egész mindenség az ő temploma, a mi templomaink pedig — bármily magasztos célra létesültek is — mégis csak emberi kezek csinálmányai; hanem igenis, abban az értelemben, hogy az istentiszteletre szánt épületek és azok berendezése — beleértve az istentisztelet külső rendjét is — hű kifejezői istentiszteletünk mikéntjének, áhítatunk bensőségének, szóval azoknak az érzelmeknek, amelyekkel Istennek, a mi Atyánknak, mint az ő képére teremtett gyermekei, hálánkat leróni, hozzátörekvésünket kimutatni iparkodunk.

Ha úgy illik, hogy ünneplő ruhába öltözzünk, amikor Isten házába megyünk s lelkünket is ün-

nepi érzelmeknek kell áthatni: illő, hogy ezt az ünnepélyességet Istennek a háza is feltüntesse külső és belső berendezésével.

Ha szívünk gazdaggá lesz az Istenbe vetett hit által s még inkább, ha Isten áldása anyagi javakban is mutatkozik rajtunk, nem illő, hogy Istennek a háza ebből a gazdagságból mit se tükrözzön vissza, hanem csak szegénységet, dísznélküliséget és kisszerűséget.

Nem illő, hogy vagyonos és népes kálvinista egyházközségek temploma elhanyagolt állapotban legyen, hogy a vakolat hulljon róla, mint ahogy hatástalanul visszahull Istennek az ígéje a fásült szivekről.

Illik, hogy a templomaink kívül és belül legalább tisztaságtól ragyogjanak s ezzel is példázzák a hívek szívének és életének tisztaságát.

Nem illik, hogy az egyház és annak szolgálai szükségét szenvedjenek, amikor az egyház tagjai bővelkednek földi javakban; hogy a templom harang nélkül külsőleg némaságra legyen kárhóztatva s nem illő, ha gazdag és népes egyházakban a híveknek tizedrésze sem fér be a templomba, ami arra is jó ürügy, hogy a lanyha érzületű hívek elszokjanak az Isten házatól.

Ahol pedig új templom épül, ne legyen az csupán egy megnagyobbított komor iskolaterem, hanem építészeti stílusával és berendezésének külső csinijával is legyen dokumentuma a hívek áldozatkészségének és vallásos buzgalmának, hogy ne kelljen más vallásúak előtt szégyenkezniük templomaink miatt, hanem inkább büszkén mutogathassuk annak a bizonyosságául, hogy a kálvinizmus nem jelent külsőleg sem elmaradottságot, sőt ellenkezőleg, az élő hitnek a temploma az, az isteni gondolatnak méltó megrögzítése.

Ha valamikor, úgy most kell az élő hitnek erejét minden tettünkben s külső magatartásunkban kimutatnunk, nemcsak vallásos, de hazafias kötelességből is, mert ha pusztulni, veszni hagyjuk meglevő egyházunkat, hogyan akarjuk megmenteni és újra felépíteni rombadőlt Hazánkat, amelyet csak őseink áldozatkész hitével és tettekre szorított erejével szerezhettünk vissza, amiben pedig nekünk kálvinistáknak jó példával kell előljárnunk.

Dixi et salvavi animam meam.

**Dr. Boross Dezső.**

## **Különfélék**

**Böszörményi Lajos** nagyszalontai lelkipásztor, a nagyszalontai egyházmegye esperese folyó hó 5-én töltötte lelkipásztorkodásának ötvenedik évét. E ritka évfordulóról örvendező szeretettel és tisztelettel emlékezünk meg, mert az isteni kegyelem gazdagságának nyilvánvaló bizonyosságát látjuk abban, hogy ez az évszázados lelkészi nemzetségből származó férfiú ötven éves pásztori munka után, amelyből az utolsó három esztendő testi és lelki próbák elszívásának ideje volt, életerejének teljességében látja el gyülekezete s egyházmegyéje dolgait.

Munkássága felsorolására Lapunkban — sajnos — nincs hely, szívünkben azonban annál több van érdekei méltánylására s legjobb áldáskívánataink tolmácsolására.

**Szép adomány a kollégiumi tápintézetnek.** Cziriák Géza türkevei lelkésztől jött az értesítés, hogy legénybúcsúra gyűlt össze egy társaság, hol a vendégek vidám beszélgetések során visszaemlékeztek a boldog diákkorra. Ennek hatása alatt 13.000 koronát raktak össze a kollégiumi tápintézet alapja javára. A beküldő lelkész úr annyira előzékeny volt, hogy az alapítványon kívül a postautalvány kézbesítési díját is szíves volt 15 koronában beküldeni a kollégiumi pénztárhoz. Az adományt a pénztári hivatal hálás köszönet nyilvánítása mellett ezennel nyilvánosan nyugtázza. Kollégiumi pénztári hivatal.

**Káplántartási díjak 1922. október—decemberi évnegyedre.** *Alsószabolcsi vidéki e. m.* Ury Ferenc sl. Földes 18750, Szabó Antal esp. H.-Szoboszló 250.—. *Diószeghy Mihály Nádudvar 18750 K.* — *Békésháti e. m.* Harsányi Pál esp. Gyoma 250.—. *S. Hegedüs Lajos sl. Ócsöd 18750 K.* — *Debreczeni e. m.* Bagdy Dániel sl. Bihar-nagybajom 18750, Dr. Baltazár Dezső Debreczen 250.—, Beke Antal sl. Felsőjózsa 18750. *F. Varga Lajos esp. Nagyrábé 250.—.* *Köcsi Dániel sl. Sárrétudvari 18750 K.* — *Felsőszabolcsi e. m.* Kovács Lajos esp. Kisvárdá 250.—, Bartha Béla Kisvárdá 18750. *Ary Antal Laskod 250.— K.* — *Hevesnagykunsági e. m.* Sz. Sántha Elek sl. Karczag 18750, Török Imre esp. Kisújszállás 250.— K. — *Középszabolcsi e. m.* Pásztor István Kállósemjén 250.—, Thamó Béla sl. Kállósemjén 9750, Szabó Lajos esp. Nyírbátor 250.—, Nagy Lajos sl. Nyíregyháza 18750, Veress Károly Nyirtura 250.—, Csernyi Zoltán sl. Ujfehértó 18750 K. — *Nagykárolyi e. m.* Nagy Márton sl. Mátészalka 18750. *Berey József esp. Nagyecsed 250.— K.* — *Nagyszalontai e. m.* Brassay Károly sl. Sarkad 75.— K. *Szatmári e. m.* Nagy Bernát Czégénydányád 250.—, Sipos Károly Czégénydányád 9750, Sipos József Turistvándi 214.— K. Az illetményesek sziveskedjenek a szabályos szövegezésü nyugtát az esperesi hivatal ellenjegyzése mellett kifizetés végett az egyházkerületi pénztárhoz beküldeni. Az előző évnegyedről megsürgetem a következő nyugták beküldését: Nagy Lajos Nádudvar 18750, Lánzy József Csaroda 250.—, Bagdy Dániel Bihar-nagybajom 18750, Széles Károly Kisvárdá 18750, Ary Antal Laskod 250.—. *Sz. Sántha Elek Karczag 18750.* Nagy Lajos sl. Nyíregyháza 18750. Szalay Pál Ujfehértó 18750, Nagy Márton Mátészalka 18750. *Nagykárolyi e. m.* esperesi hivatala 250.—, Durkó Gábor Sarkad 75.—, *Szatmári e. m.* esperesi hivatala 250.—, Tólas Áron Sarkad 75.— K. Amennyiben az itt utóbb felsorolt illetményes segédlelkész urak közül valamelyiknek 1922 július—szeptemberi évnegyedre megszűnt volna az igényjogosultsága, arról a volt hivatali főnök úrtól értesítést kérek. Debreczen, 1923 március 14. *Rózsa Sándor* egyh. ker. pénztárnok.

## Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.  
1141—1923. szám.

### A nagytiszteletű Esperes uraknak.

Nagytiszteletű Esperes úr!

A kollégiumi tápintézet 1922. évi számadásában jelentkezett kedvezőtlen eredmény sürgeti, hogy egyházkerületünk valamennyi esperesével tápintézetünk megmentése érdekében közelebbi érintkezésbe lépjek.

Tápintézetünk a nagyon sok irányú segítyezés ellenére is 1.163.732 korona 53 fillér jövedelemhiánnyal zárta az 1922-ik évi gazdálkodását. Eddigi adósságát 1922. évben 1.169.297 korona 38 fillér újabb adóssággal növelte s összes adóssága ma már 2.481.417 korona 59 fillérre emelkedett. Könnyű belátni, hogyha a lejtőn való további csúszást meg nem állítjuk, sőt tápintézetünket az eddigi zuhanásból teljesen ki nem emeljük: az intézmény nem is lassú haldoklással, de katasztrófálisan megszűnik tovább élni. Ezzel pedig az az eszköz esik ki kezünk közül, mellyel évszázadon át generációkat tudtunk magunknak nevelni, magunkhoz szorosabban kapcsolni. Ennek a tényezőnek elpusztulásával a kálvinista szellem jótékony érvényesülése kiszámíthatatlan mértékben fog gyengülni. Pedig én azt tartom, hogy a régi és hasznos intézményeket nem csak meg kell erőfeszítés árán is tartanunk, de azt minél nagyobb extenzivitással fejlesztenünk kell.

A mi tápintézetünk folytonos anyagi romlását a következő okok idézték elő:

1. az élelmiszer folytonos hihetetlen drágulása, mely minden költségvetési számítást keresztül húzott;

2. az intézeti személyzet szolgálati bérének a pénzügyi helyzet által kikényszerített emelkedése;

3. tanulóifjaink szegénysége, mely lehetetlenné teszi a díjak további emelését;

4. a gyűjtési kísérletek szűkös eredménye.

Az intézmény kormányzói már-már jötehetetlenül állanak; az ellátás mértékét alább nem szoríthatják, a segélyforrásokból, sok irányú próbálkozásból immár kifogytak. Egyházkerületünk pénztára maga is nehéz viszonyok közt küzd, segítyegyet nem nyújthat.

Pedig nekünk messzemenő belátással tápintézetünk olyan amilyen konszolidálásával távolról sem lehet megállanunk.

Lelkés- és tanítónevelő intézményről kell szélesebb mezőre lépve gondoskodnunk. Sőt ki kell mondanom: nem elégedhetünk meg azzal a szűkös felfogással, hogy nekünk csak papokat és tanítókat kell nevelnünk. Nekünk a világiak evangéliumi szellemű vezetéséről is kell gondoskodnunk, nekünk vallásos lelkületű gazdákra, jogászokra, orvosokra, mindenekfelett főként tanárookra s minden, a lelkesi és tanítói munkakörön kívül

álló foglalkozású nemzedéknek, iparosnak, művészeknek krisztusi szellemben való nevelésére is ki kell terjeszteni gondoskodásunkat. Ennek szükségességét bizonyítani felesleges. Am úgy a meglévő intézmény megtartására, mint annak nagy perspektívájú fejlesztésére anyagi erő kell, mit az eddig igénybevett módok vonalai között elő nem teremthetünk. Ennek a nagy kérdésnek ha nem is a teljes megoldását, de előbbvitelét óhajtom munkába venni.

Évégre a tavaszi egyházkerületi közgyűlés alkalmával tartandó esperesi értekezlet végeztével nyomban ilyen célzattal behatóan tanácskoznunk kell.

Annálfogva hathatósan kérem fel a nt. esperes urat, hogy ezen az esperesi értekezleten mulhatatlanul méltóztassék résztvenni. Továbbá: a még meg nem tartott tavaszi egyházmegyei közgyűlés alkalmával az előértekezleten s minden lehető találkozáson méltóztassék szóvá tenni tápintézetünk szomorú helyzetét: tanácsot kérni a lelkészekről, hogy mi módját ismernék a mentés munkájának? s mivel előreláthatólag hatékonyabb segélyforrás felfedezhetőségig is egyelőre az adománygyűjtés kínálkozik a mentés egyedüli eszközeül: mi módon tartanak a gyűjtés keresztülvitelét sikeresebbnek az eddiginél? A módokat megkeresését kiváló figyelemben méltóztassanak részletetni.

Le kellene kötni a figyelmet, a készséget már jó előre, hogy híveink elsősorban a mi megmentésünkre áldozzanak. Mindezekről részletebben lehet beszélni, eszmét cserélni az esperesi értekezleten, melybe kívánatos volna még az egyházmegyei gondnok urakat, sőt az egyházmegyékről kiküldendő egyházkerületi képviselőket is a lehetőségig bevonni.

Mindenesetre meg lesz könnyítve az értekezlet munkája, ha a kérdésben minél szélesebb körben a világiak bevonásával is szó esik.

Le lesznek kötelezve, ha a mutatkozó jelenségekről, fejleményekről legalább egy héttel a tervezett debreczeni értekezlet ideje előtt engem tájékoztatni méltóztatik.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1923. április 3.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

1055—1923. szám.

### Valamennyi középiskola igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úrnak folyó évi március hó 17-én 32.890. szám alatt kelt s a középiskolai rendtartás 127. §-a első szakaszának módosítására vonatkozó rendeletét alább közlöm.

Debreczen, 1923. évi március hó 27.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1923. évi 32.890—V. sz. rendelete a Középiskolai Rendtartás 127. §-a módosítása tárgyában.

**Valamennyi tankerületi kir. Főigazgatóságnak.**

Az 1920. évi december hó 19-én kelt 113,240. sz. rendelettel kiadott Középiskolai Rendtartás 127. §-ának első szakaszát akként módosítom, hogy e rendelkezés nem vonatkozik azokra a magántanulókra, akik a Rendtartás életbelépte előtt szereztek I—IV. osztályú polgáriiskolai bizonyítványt. E magántanulók a bizonyítvány eredményére való tekintet nélkül bocsáthatók a magasabb középiskolai osztályból magánvizsgálatra. Azok a magántanulók azonban, akik a Rendtartás életbelépte után a polgári iskola I—IV. osztálya valamelyikében javítóvizsgálat által szereztek osztálybizonyítványt, a főgimnázium, a leánygimnázium és a főreáliskola magasabb osztályaiban magánvizsgálatra nem bocsáthatók.

**Pályázat.**

A gelénesi (Bereg m.) református egyház presbitériuma pályázatot hirdet újonnan szervezett II. férfi tanítói állásra. Kötelesség: a reábizott osztályok egyházkerületi tantervszerű oktatása, kántori teendőkben jártasság, egyházépítő munkában segítség. Fizetés: helyi javadalom évi 9000 korona, törvényes lakbér. Államsegély. Menekültek, B listások, személyesen megjelenők előnyben. Útiköltség megtérítve nem lesz. Választás április 22. Református lelkész.

**Pályázat.**

A mezőtúri református főgimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet földrajz-természettudományi szakos rendes tanári állásra.

Pályázhatnak református vallású okleveles tanárok. Menekült tanárok előnyben részesülnek.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett, kellően felszerelt kérvények 1923 május hó 1-ig, a főgimnázium igazgatóságához küldendők.

A kinevezendő tanár fizetése az intézet pénztárából 2400 kor. törzsfizetés, 2760 kor. lakáspénz, 200 kor. ötödéves korpótlék s a szabályszerű állami illetmények.

Az állás 1923 szeptember 1-én foglalandó el. Mezőtúr, 1923 március 17.

**Osomasz Dezső,**  
ig. tan. elnök.

**Borsos Károly,**  
igazgató.

**Pályázat.**

A hajdúböszörményi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet egy, nyugdíjazás folytán megüresedett tanítónői állásra. Fizetés: évi 9000 K, lakáspénz, államsegély. Kötelesség: a város bel- vagy külterületén (nem tanyán) az iskolaszék által kijelölt osztály, vagy osztályok vezetése, belmunkákban a lelkészek mellett segítség. Pályázati határidő: 1923 ápr. 25. Menekült, vagy B) listás tanítónők előnyben részesülhetnek. Az állás f. évi május 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények a református iskolaszékhez küldendők.

**Református lelkész hivatal.**

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyház könyvnyomda vállalata.

**Most jelent meg!  
Könyvujdonság!****Dr. Baltazár Dezső püspök****ELÉG NEKEM  
AZ ISTEN KEGYELME**

című ünnepi egyházi beszédeinek I. kötete. A 8-rét alaku 304 oldalas 58 predikációt tartalmazó kiváló finom papíron kiadott kötet ára felár és forgalmi adóval . . . 1640.— K

Postadíj . 100.— korona.

**„Méliusz“  
könyvkereskedés Debreczen.**

**Legelterjedtebb,**

legkönnyebb, legkiválóbb és legjobb konfirmációra előkészítő káté a

**NAGY ISTVÁN**

**Konfirmációi Kátéja.**

Ez a káté 2 év alatt 20.000 példányban fogyott el.  
Ára K 30.—

**DR. ERDŐS KÁROLY!**

**Az Én Vallásom**

konfirmációi emlékkönyv, hitelesítő és léleknevelő könyvecskéje a legmegfelelőbb konfirmációi ajándék

Alapára papírkötésben . . . 75 fill.  
Alapára vászonkötésben . . . 100 fill.

Konfirmációi emléklap gyönyörű kivitelben K 15.—

Konfirmáltak anyakönyvi íve . . . . . K 20.—

Egyházaknak és iskoláknak 10% engedmény.

**Méliusz könyvkereskedés Debreczen**